

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU13

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om ANDTS-politiken, vissa alkoholfrågor, narkotikafrågor samt tobaks- och nikotinfrågor.

I betänkandet finns 17 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

Utskottets överväganden7

 ANDTS-politiken7

 Utskottets ställningstagande17

 Alkoholfrågor18

 Utskottets ställningstagande23

 Narkotikafrågor24

 Utskottets ställningstagande27

 Tobaks- och nikotinfrågor28

 Utskottets ställningstagande32

 Motioner som bereds förenklat33

Reservationer34

 1. Mål för ANDTS-politiken, punkt 1 (S)34

 2. Mål för ANDTS-politiken, punkt 1 (V)34

 3. Mål för ANDTS-politiken, punkt 1 (MP)35

 4. Beroendevård, punkt 2 (MP)36

 5. Detaljhandel och servering, punkt 3 (C)36

 6. Gårdsförsäljning, punkt 4 (C)37

 7. Narkotikautredningen, punkt 5 (V, MP)38

 8. Narkotikautredningen, punkt 5 (C)39

 9. Generisk klassificering av narkotika, punkt 6 (C, MP)39

 10. Brukarrum, punkt 7 (S)40

 11. Brukarrum, punkt 7 (V)40

 12. Brukarrum, punkt 7 (C)41

 13. Narkotikalagstiftningens effekter på antalet missbrukare m.m.,
 punkt 8 (V, MP)42

 14. Förebyggande arbete i fråga om unga, punkt 9 (V)42

 15. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter, punkt 10 (S, MP)43

 16. Smaksatt vitt snus, punkt 11 (S)44

 17. Smaksatt vitt snus, punkt 11 (V)44

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag46

 Motioner från allmänna motionstiden 2025/2646

Bilaga 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet59

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

ANDTS-politiken

1. Mål för ANDTS-politiken

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3,

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6,

2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 6 och

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 161.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (MP)

2. Beroendevård

Riksdagen avslår motion

2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Reservation 4 (MP)

Alkoholfrågor

3. Detaljhandel och servering

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:435 av Kristina Axén Olin m.fl. (M),

2025/26:2636 av Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 6,

2025/26:2908 av Joanna Lewerentz och Carl Nordblom (båda M) yrkandena 1 och 2,

2025/26:2918 av Lars Beckman (M) och

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 60.

Reservation 5 (C)

4. Gårdsförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:968 av Angelica Lundberg (SD),

2025/26:1129 av Anders Karlsson (C),

2025/26:1544 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C),

2025/26:2383 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3,

2025/26:2473 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2025/26:2570 av Oliver Rosengren m.fl. (M) yrkande 6,

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 53 och 54 samt

2025/26:3331 av Camilla Brunsberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M).

*Reservation 6 (C)**Narkotikafrågor***5. Narkotikautredningen**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13 och

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 50.

Reservation 7 (V, MP)

Reservation 8 (C)

6. Generisk klassificering av narkotika

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 4 och

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 47.

Reservation 9 (C, MP)

7. Brukarrum

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2770 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6,

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 16,

2025/26:2944 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 52 och

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 162.

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (V)

Reservation 12 (C)

8. Narkotikalagstiftningens effekter på antalet missbrukare m.m.

Riksdagen avslår motion

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 8.

Reservation 13 (V, MP)

9. Förebyggande arbete i fråga om unga

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1250 av Denis Begić (S) och

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 26.

Reservation 14 (V)

*Tobaks- och nikotinfrågor***10. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:815 av Marie-Louise Hänel Sandström och Jennie Wernäng (båda M),

2025/26:970 av Angelica Lundberg (SD) yrkande 2 och
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 157–159.
Reservation 15 (S, MP)

11. Smaksatt vitt snus

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 34 och
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 160.

Reservation 16 (S)

Reservation 17 (V)

Motioner som bereds förenklat

12. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 22 januari 2026

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Jessica Stegrud (SD), Noria Manouchi (M), Karin Sundin (S), Carita Boulwén (SD), Malin Höglund (M), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Thomas Ragnarsson (M), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Agneta Nilsson (S), Dzenan Cisiija (S) och Jakob Olofsgård (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26. Motionsyrkandena handlar om den samlade politiken för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar (ANDTS) samt vissa alkoholfrågor, narkotikafrågor och tobaks- och nikotinfrågor. Av motionsyrkandena behandlas ca 80 i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. De förslag som behandlats förenklat listas i bilaga 2.

Utskottets överväganden

ANDTS-politiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om mål för ANDTS-politiken och om beroendevård.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (MP) och 4 (MP).

Motionerna

Mål för ANDTS-politiken

I kommittémotion 2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 161 föreslås ett tillkännagivande om att det långsiktiga målet för den svenska narkotikapolitiken bör ligga fast. Motionärerna anför att de därmed också motsätter sig alla förslag till legalisering eller avkriminalisering av olika substanser och preparat, vilket de med hänvisning till forskning framhåller inte skulle leda till minskade samhälleliga skadeverkningar av narkotikan.

I kommittémotion 2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om att ändra målet för den svenska narkotikapolitiken till ett samhälle med minskade skador av narkotika utifrån en restriktiv syn på narkotika. Motionärerna eftersträvar en beroendepolitik som bygger på en väl utbyggd välfärd och en beroendevård med ett förebyggande perspektiv i centrum, vilket enligt dem förutsätter ett nytt mål.

I kommittémotion 2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över det narkotikapolitiska målet. Målet bör enligt motionärerna vara ett samhälle med minskade skador av narkotika, i stället för som nu ett samhälle fritt från narkotika. För att säkerställa att lagstiftningen på narkotikaområdet är effektiv och bidrar till att uppnå ett sådant nytt mål om ett samhälle där skadorna av narkotikan minskar föreslår motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning som förutsättningslöst får se över lagstiftningen på narkotikaområdet och föreslå nödvändiga förändringar.

I kommittémotion 2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att ändra tillbaka målet för ANDT-politiken så att minskat tobaksbruk återigen blir ett tydligt mål.

Beroendevård

I kommittémotion 2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att införa en möjlighet till självinläggning för

avgiftning. I yrkande 3 föreslås även ett tillkännagivande om att beroendevården bör nivåstruktureras för att bättre möta olika behov. Motionärerna framhåller att beroendevårdens tillgänglighet måste förbättras, särskilt för unga under 18 år, och att vården ska bygga på forskning, evidens och individens behov.

Bakgrund

Övergripande mål för ANDTS-politiken

I beslutet om statsbudgeten för 2025 godkände riksdagen ett nytt mål för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken. Det nya målet är ett samhälle fritt från narkotika och dopning och minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol samt tobaks- och nikotinprodukter (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9, bet. 2024/25:SoU1, rskr. 2024/25:92).

För samhällets insatser mot spelberoende gäller sedan tidigare ett separat mål om att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande (prop. 2002/03:35, bet. 2002/03:SoU7, rskr. 2002/03:145).

Målet för alkoholpolitiken

Målet för den svenska alkoholpolitiken är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion (prop. 2005/06:30, bet. 2005/06:SoU12, rskr. 2005/06:157).

Den svenska alkoholpolitiken bygger på kunskapen om att tillgängligheten till alkohol har betydelse för utvecklingen av totalalkonsumtionen och för alkoholskadornas omfattning. För att nå det alkoholpolitiska målet och åstadkomma en minskad konsumtion krävs en effektiv skyddslagstiftning. Grundläggande instrument i politiken är alkoholskatten, detaljhandelsmonopolet och en restriktiv reglering av marknadsföring av alkohol (skr. 2021/22:213 s. 9).

Målet för narkotikapolitiken

Det övergripande målet för den svenska narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle (prop. 2001/02:91, bet. 2001/02:SoU15, rskr. 2001/02:93). Det övergripande målet har kompletterats med en nollvision som innebär att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar (skr. 2021/22:213, bet. 2021/22:SoU25, rskr. 2021/22:423). När nollvisionen introducerades beskrev regeringen grunderna för den svenska narkotikapolitiken så att det övergripande målet vilar på kunskapen om att narkotikabruk är skadligt för hälsan och därför inte bör förekomma i ett samhälle som värnar sina medborgares välbefinnande. Vidare anfördes att narkotikapolitiken fokuserar på att minska efterfrågan på narkotika. Det görs genom förebyggande arbete, vård och behandling, sociala insatser och insatser för att förbättra hälsan hos personer med skadligt bruk eller beroende. Ett annat fokus för politiken är

tillgänglighetsbegränsande insatser genom polisens och tullens arbete och straffrättsliga konsekvenser vid t.ex. narkotikabruk, narkotikainnehav och narkotikaförsäljning.

Målet för dopningspolitiken

Det övergripande målet för den svenska dopningspolitiken är ett samhälle fritt från dopning (prop. 2002/03:35, bet. 2002/03:SoU7, rskr. 2002/03:145). Målet tar sikte på all användning av dopningsmedel, såväl inom som utanför idrotten. Liksom i fallet med narkotika anses bruk av dopningsmedel inverka negativt på individens hälsa. Användning och försäljning av dopningsmedel är kriminaliserat med undantag för medicinskt eller vetenskapligt ändamål (skr. 2021/22:213 s. 9).

Målet för tobakspolitiken

Den ändring som nämnts ovan av målet för ANDTS-politiken som riksdagen beslutade om i behandlingen av budgeten för 2025 gällde tobakspolitiken. Genom beslutet ersatte det nya målet om minskade medicinska och sociala skador orsakade av tobak ett tidigare mål om ett minskat tobaksbruk. Samtidigt utvidgades det tobakspolitiska målet till att även omfatta nikotinprodukter.

Genom det nya målet för tobaks- och nikotinprodukter betonas att målet för tobakspolitiken ska ta hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka. Samma övergripande målformulering ska därför gälla för såväl alkohol som tobak och nikotin. I motiveringen av sitt förslag till ny målformulering framhåller regeringen att alla produkter inom ANDT-området är skadliga för hälsan men att det är viktigt att klargöra de gradskillnader av olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar som är vetenskapligt påvisade. Cigaretter och röktobak utgör en större hälsofara än rökfria tobaks- och nikotinprodukter, såsom snus. Detta synsätt återspeglas i beskattningen av dessa produkter i Sverige och ska enligt regeringen även speglas i målet för tobakspolitiken (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 71). Det ändrade målet följer av ett tillkännagivande från riksdagen om det övergripande målet för ANDTS-politiken, se nedan om tidigare riksdagsbehandling.

I oktober 2025 gav regeringen Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram och leverera statistiskt underlag för uppföljning av det nya målet för tobaks- och nikotinpolitiken (S2025/01796). Uppdraget ska redovisas gemensamt av myndigheterna senast den 1 april 2026.

Målet för spelpolitiken

Det övergripande målet för spelpolitiken är en sund och säker spelmarknad under offentlig kontroll. Intäkter till det allmänna ska värnas, och allmännyttig ideell verksamhet ska ges goda förutsättningar att erhålla finansiering genom intäkter från spel. Samtidigt ska det på spelmarknaden ges tydlig information till spelarna och även i övrigt råda ett starkt konsumentskydd. De negativa

konsekvenserna av spelande ska minskas och det ska råda hög säkerhet i spelen. Spel om pengar ska inte kunna missbrukas för kriminell verksamhet (prop. 2025/26:1 utg.omr. 17 s. 18).

Riksdagen godkände målet i behandlingen av budgeten för 2026 (bet. 2025/26:KrU1, rskr. 2025/26:80–83). Regeringen motiverade förslaget till nytt övergripande spelpolitiskt mål bl.a. med att målet tydligt bör framhålla spelarnas intresse av tydlig information eftersom detta är grundläggande för att spelare ska kunna förstå spelets villkor, risker och funktioner och få kunskap om vart spelaren kan vända sig vid behov av stöd.

Sedan 2002 finns det ett särskilt mål för samhällets insatser mot spelberoende. Detta mål är att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande. Målet fastställdes mot bakgrund av en snabb utveckling av spelmarknaden med nya spelformer, bl.a. via internet, ökande omsättning på spel och en intensivare marknadsföring och annan exponering i tv och på andra sätt. Utvecklingen ansågs kunna medföra ökade negativa sociala och hälsomässiga konsekvenser, och regeringen ansåg det därför angeläget att motverka utvecklingen, bl.a. genom ett mål för arbetet mot spelberoende (prop. 2002/03:35, bet. 2002/03:SoU7, rskr. 2002/03:145).

Folkhälsomyndighetens uppdrag på ANDTS-området

Folkhälsomyndigheten ska enligt sin instruktion (SFS 2021:248) utifrån ett folkhälsoperspektiv verka för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling samt för nationell samordning inom områdena alkohol, narkotika, dopning, tobak och liknande produkter, spel om pengar och spelproblem samt andra ämnen och produkter som används i berusningssyfte, dock inte läkemedel. Myndigheten ska även följa utvecklingen och ansvara för den samordnade uppföljningen inom dessa områden.

Vidare ska Folkhälsomyndigheten övervaka marknadsutvecklingen för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter och andra tobaks- och nikotinfria produkter som till användningssättet motsvarar rökning eller snusning. I detta ingår att övervaka hur användningen av sådana produkter påverkar nikotinberoende och traditionell tobakskonsumtion för unga människor och icke-rökare.

Folkhälsomyndigheten ska enligt sin instruktion också utreda behovet av narkotikaklassificering av varor som inte är läkemedel.

Pågående arbete

En samlad ANDTS-strategi 2022–2025

I mars 2022 beslutade regeringen om en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025, den s.k. ANDTS-strategin (skr. 2021/22:213). Syftet med strategin är att ange mål och inriktning för hur samhällets insatser inom ANDTS-området ska genomföras, samordnas och följas upp under perioden 2022–2025. ANDTS-

strategin ska bidra till de övergripande målen för ANDTS-politiken. Sedan strategin antogs har riksdagen godkänt ett nytt övergripande mål för tobaks-politiken, som även gäller nikotinprodukter (se ovan).

ANDTS-strategin omfattar hela befolkningen. Den sträcker sig från förebyggande arbete och brottsbekämpning till vård och stöd, och den inkluderar insatser som syftar till att begränsa både tillgängligheten och efterfrågan. De övergripande målen för ANDTS-politiken kompletteras i strategin av en målstruktur med följande sju långsiktiga mål:

- Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobaks- och nikotinprodukter samt skadeverkningarna av spel om pengar ska minska.
- Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar.
- Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol och spel om pengar ska minska.
- Antalet personer som utvecklar skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska.
- Personer med skadligt bruk eller beroende ska ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet utifrån sina förutsättningar och behov.
- Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller spel om pengar ska minska.
- En folkhälsobaserad syn på ANDTS ska gälla inom EU och internationellt.

Till målen knyts prioriterade insatsområden som ska vägleda genomförandet, samordningen och uppföljningen under strategiperioden.

Skrivelsen behandlades i betänkande 2021/22:SoU25. Riksdagen lade skrivelsen till handlingarna och beslutade på utskottets förslag att göra ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör genomföra de tidigare tillkännagivanden som riksdagen hade gjort om ANDTS-strategin (rskr. 2021/22:423), se nedan om tidigare riksdagsbehandling.

Uppdrag att stödja genomförandet av ANDTS-strategin

Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet av ANDTS-strategin (S2021/03341, S2021/03343). Folkhälsomyndigheten ska slutredovisa uppdraget senast den 1 maj 2026.

Folkhälsomyndigheten lämnade inom ramen för uppdraget i november 2024 ett antal förslag avsedda som underlag för utformningen av den fortsatta ANDTS-politiken. Förslagen handlar bl.a. om att stärka uppföljningen och tillsynen inom området och om att i det förebyggande arbetet prioritera skyddet av barn och unga (Folkhälsomyndigheten, nyhet 2024-11-18). Några av förslagen är att

- tillvarata synergier och samordna ANDTS-arbetet med arbetet för psykisk hälsa, suicidprevention och brottsförebyggande insatser
- stärka förutsättningarna för de lokala och regionala nivåerna att arbeta systematiskt och kunskapsbaserat
- fortsätta att uppmärksamma anhörigperspektivet och satsa på föräldrastöd
- förebygga bruk av alkohol bland barn och unga
- stärka skyddet av barn och unga mot nya nikotinprodukter
- stärka arbetet med att förebygga problem kopplat till spel om pengar, i synnerhet i förhållande till barn och unga.
- fortsätta utveckla det skadereducerande perspektivet i narkotikaarbetet.

Även Socialstyrelsen gav i en delredovisning av uppdraget inom sitt ansvarsområde i november 2024 förslag som underlag för utformningen av den fortsatta ANDTS-politiken (artikelnummer 2024-11-9320). Förslagen sorteras inom fyra övergripande områden som Socialstyrelsen ser behov av att fortsätta utvecklingen av inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten. Det gäller

- förutsättningarna för en kunskapsbaserad vård
- utvecklingstakten för en mer personcentrerad vård och omsorg
- arbetet med förebyggande och tidiga insatser
- insatserna för sårbara grupper.

Frågan om den fortsatta ANDTS-politiken bereds inom Regeringskansliet.

Beroendevård

I Tidöavtalet om samarbetet mellan Sverigedemokraterna och regeringspartierna under valperioden 2022–2026 finns direktiv för ett samarbetsprojekt om hälso- och sjukvården. Bland de reformer som ska genomföras inom projektet ingår att stärka beroendevården. Det anges att personer med missbruksproblematik och beroendesjukdom ska ges en sammanhållen vård och behandling. Ansvar ska ligga på regionerna och en långsiktig plan ska arbetas fram för en bättre beroendevård i hela landet. Vidare anges att stödet till närstående och barn behöver utvecklas, bl.a. genom stömlinjer. Det framgår också att socialtjänstens ansvar för stöd i vardagen, t.ex. i form av boende, sysselsättning och hjälp att utveckla egna resurser, ska kvarstå.

I januari 2025 beslutade regeringen att tillsätta en delegation med uppdrag att biträda Socialdepartementet i arbetet med att genomföra en reform för mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet i form av skadligt bruk eller beroende och annan psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd (S2025/00072). Reformen ska innebära att regionernas ansvar för beroendevården stärks och att ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten tydliggörs. Regionerna ska ha ansvar för att personer med missbruksproblematik och beroendesjukdom ges en sammanhållen vård och behandling. Socialtjänstens ansvar för stöd i vardagen, t.ex. i form av boende, sysselsättning och hjälp att utveckla egna

resurser, ska kvarstå. Samsjuklighetsdelegationens (S 2025:A) uppdrag upphör med en slutredovisning senast den 15 december 2027.

I juni 2025 beslutade regeringen om ett uppdrag till nio myndigheter att ta fram en myndighetsgemensam nationell plan för en bättre beroendevård i hela landet (S2025/01284). Planen ska stödja införandet av en reform av samhällets arbete för mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet i form av skadligt bruk och beroende och psykisk ohälsa samt stödja arbetet med förebyggande och tidiga insatser med fokus på barn och unga. Den nationella planen ska innehålla konkreta mål, delmål och prioriterade insatser för arbetet under de kommande fem till tio åren där berörda myndigheters roller och ansvar i arbetet tydligt framgår. Planen ska omfatta alla delar av hälso- och sjukvården, såväl primärvården i regioner och kommuner som den specialiserade vården, inbegripet tvångsvården. Uppdraget ska ledas och samordnas av Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.

Uppdragen till Samsjuklighetsdelegationen och de nio myndigheterna utgår från förslagen från Samsjuklighetsutredningen (SOU 2021:93 och SOU 2023:5).

Narkotikautredningen

I oktober 2023 överlämnade Narkotikautredningen sitt slutbetänkande Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62). I betänkandet ger utredningen förslag på hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Förslaget innefattar ett antal uppmaningar till regeringen och även i viss utsträckning till regionerna och kommunerna.

En av utredningens uppmaningar till regeringen är att överväga att föreslå riksdagen att ändra målet för narkotikapolitiken som helhet från ”ett samhälle fritt från narkotika” till ”ett samhälle med minskade skador av narkotika”.

Utredningen uppmanar även regeringen att när det gäller den rättsvårdande processen överväga en översyn av narkotikastrafflagen och påföljderna vid narkotikabrott. Utredningen gör bedömningen att det finns obesvarade frågor om effekterna av den nuvarande lagstiftningen och att en översyn bör genomföras för att t.ex. ta reda på om lagstiftningen hindrar personer med ett skadligt bruk och beroende från att få den vård och det stöd de behöver. En sådan översyn bör enligt utredningen avse hur straff i högre grad kan bytas mot vård för personer med ett skadligt bruk eller beroende. Översynen bör också belysa om lagstiftningen är effektiv utifrån de syften som den tillkommit för, liksom eventuella negativa effekter som en förändring av lagstiftningen kan innebära för samhället och enskilda individer.

I Narkotikautredningens förslag och bedömningar om vård och stöd framhålls vidare att vårdområdet skadligt bruk eller beroende ingår i omställningen till god och nära vård. Utredningen anser att primärvårdens roll för basbehandling vid skadligt bruk eller beroende i ett sådant system bör förtydligas i statliga och regionala styrdokument. Utredningen föreslår också att särskilda medel inom omställningen till god och nära vård ska avsättas för att stärka vården av personer med skadligt bruk eller beroende särskilt genom tidig upptäckt, tidiga insatser och effektiva samverkansformer mellan primärvård och specialiserad beroendevård.

Narkotikautredningens betänkande bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om ANDTS-strategin

Motionsyrkanden om ANDTS-strategin behandlades senast i betänkande 2024/25:SoU13. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2024/25:70).

Tillkännagivanden om ANDTS-politiken

I mars 2021 lämnade regeringen propositionen En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025 (prop. 2020/21:132). Utskottet avstyrkte propositionen och föreslog i stället ett antal tillkännagivanden (bet. 2020/21:SoU25). Riksdagen beslutade att avslå propositionen och göra tillkännagivanden i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2020/21:375).

Ett av tillkännagivandena handlade om att regeringen borde återkomma med ett förslag till ny ANDTS-strategi. Utskottet anförde följande (bet. 2020/21:SoU25 s. 17 f., res S, MP):

Utskottet anser att regeringen omgående bör återkomma till riksdagen med ett förslag till en reviderad och förbättrad ANDTS-strategi som tydliggör de olika insatser som måste vidareutvecklas och genomföras samt var ansvaret för insatserna ska ligga. Utskottet vill samtidigt understryka att det är viktigt att det förebyggande arbete som redan pågår i dessa frågor i länen, regionerna, kommunerna och civilsamhällets organisationer fortsätter utan avbrott i avvaktan på en ny strategi.

Regeringen anförde i skrivelse 2024/25:75 följande om tillkännagivandet (s. 208 f.):

Regeringen överlämnade i mars 2022 skrivelsen En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025 (skr. 2021/22:213) till riksdagen. Regeringen ansåg därmed att tillkännagivandet var tillgodosett och slutbehandlat (skrivelsen s. 25 f.). Riksdagen ansåg dock, i samband med behandlingen av regeringens skrivelse att tillkännagivandet inte kunde anses tillgodosett och slutbehandlat genom den redovisade åtgärden (bet. 2021/22:SoU25 s. 24 f., rskr. 2021/22:423). Punkten står därför åter som öppen. En förnyad ANDTS-strategi bör vila på ett reviderat övergripande mål som tar hänsyn

till de varierande skadeverkningarna som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka (se punkt 3 nedan). Beredningsunderlag för ett nytt övergripande mål lämnades av Utredningen om lustgas och vissa alkohol- och tobaksfrågor (S 2022:14) den 25 mars 2024 i betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23) som har remissbehandlats.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 avsnitt 4.1.1 s. 71) föreslogs att målet för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken ska ändras avseende tobakspolitiken i enlighet med riksdagens tillkännagivande. Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har den 15 november 2024 inkommit med förslag som kan utgöra underlag för utformningen av den fortsatta ANDTS-politiken (S2021/03341 samt S2021/03343). Frågan bereds vidare inom Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Ett annat tillkännagivande gällde det övergripande målet för ANDTS-politiken. Utskottet anförde följande (bet. 2020/21:SoU25 s. 18, res. S, V, L, MP):

Som nämnts ovan anser utskottet liksom regeringen att narkotikaklassade läkemedel och spel om pengar ska inkluderas i den förnyade ANDTS-strategin. Utskottet föreslår dock ett omformulerat övergripande mål för ANDTS-strategin som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka. Utskottet anser att samma övergripande målformulering ska gälla för såväl alkohol och spel om pengar som tobak och nikotin.

I budgetpropositionen för 2026 anför regeringen följande om tillkännagivandet (prop. 2025/26:1 utg.omr. 9 s. 102):

I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att målet för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken skulle ändras avseende tobakspolitiken, i enlighet med riksdagens tillkännagivande (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 avsnitt 4.1.1). Det nya målet är ett samhälle fritt från narkotika och dopning och minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol samt tobaks- och nikotinprodukter (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:SoU1, rskr. 2024/25:92). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Ytterligare ett tillkännagivande handlade om en vetenskaplig riskbedömning av ANDT-produkters skadeverkningar. Utskottet anförde följande (bet. 2020/21:SoU25 s. 18, res. S, V, L, MP):

Även om alla produkter inom ANDT-område är skadliga för hälsan är det enligt utskottet av vikt att klargöra de gradskillnader av ANDT-produkters skadeverkningar som är vetenskapligt påvisade. Dessa skillnader bör beaktas vid lagstiftning inom området. Utskottet anser att regeringen inom ramen för den nya ANDTS-strategin bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att se över denna fråga.

I skrivelse 2024/25:75 angav regeringen följande om tillkännagivandet (s. 209 f.):

Regeringen gav i april 2022 Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar (S2022/01825). I regeringens skrivelse En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken

samt spel om pengar 2022–2025 (skr. 2021/22:213) bedömde regeringen att detta svarade mot tillkännagivandet och ansåg därmed att tillkännagivandet var slutbehandlat (s. 6). Riksdagen ansåg dock, i samband med behandlingen av regeringens skrivelse att tillkännagivandet inte kunde anses tillgodosett och slutbehandlat genom den redovisade åtgärden (bet. 2021/22:SoU25 s. 24 f., rskr. 2021/22:423). Punkten står därför åter som öppen.

Den 23 februari 2023 beslutade regeringen att ändra uppdraget till Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar (S2022/01825). Ändringen innebar att myndigheterna, i sin gemensamma redovisning av uppdraget, även skulle beskriva olika produkters skadeverkningar i relation till varandra, utifrån tillgänglig kunskap som vilar på vetenskaplig grund. Uppdraget redovisades den 30 juni 2023. Redovisningen av uppdraget hade betydelse för Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14), som skulle analysera konsekvenserna bl.a. i förhållande till Sveriges internationella åtaganden och EU-rätten av en eventuell förändring av det övergripande målet för ANDT-politiken som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka (dir. 2022:11). Beredningsunderlag för ett nytt övergripande mål lämnades den 25 mars 2024 i betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23) som har remissbehandlats. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 avsnitt 4.1.1 s. 71) redovisades vidtagna åtgärder och tillkännagivandet ansågs därmed tillgodosett och slutbehandlat. Punkten är slutbehandlad.

Ett fjärde tillkännagivande gällde ett kompetenscentrum för ANDTS-prevention m.m. Utskottet anförde följande (bet. 2020/21:SoU25 s. 71, res. S, V, MP):

Utskottet vill understryka att det förebyggande ANDTS-arbetet på lokal och regional nivå ska bedrivas systematiskt med kunskapsbaserade metoder och insatser. Det kräver att en aktör med expertis inom preventionsvetenskap ansvarar för samordning av existerande metoder, vilket t.ex. omfattar metodutveckling och kvalitetssäkring.

Kompetenscentrumet Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem (STAD) har under många år utvecklat evidensbaserade förebyggande metoder inom ANDT-området. Erfarenheterna från STAD bör enligt utskottet samlas i ett nationellt kompetenscentrum. Ett sådant nationellt kompetenscentrum bör få uppdraget att förvalta, kvalitetssäkra och vidareutveckla framgångsrika ANDTS-förebyggande metoder. Uppdraget bör också innefatta att utbilda och sprida information om centrumets resultat. Genom ett nationellt kompetenscentrum för ANDTS-prevention kan de bästa förutsättningarna skapas för att uppnå det övergripande målet för strategin. En central utgångspunkt bör vara att det nationella kompetenscentrumet ska verka inom befintlig myndighetsstruktur.

Regeringen bör utreda möjligheterna att skapa ett nationellt kompetenscentrum i enlighet med vad som anförts ovan.

I skrivelse 2024/25:75 angav regeringen följande om tillkännagivandet (s. 210):

Regeringen gav den 9 april 2021 Folkhälsomyndigheten ett uppdrag att stödja genomförandet av politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar (S2021/03343). I uppdraget ingick

att lämna förslag på hur en långsiktigt hållbar utveckling, förvaltning och spridning av kunskapsbaserade arbetssätt och metoder bör organiseras för att stödja det lokala och regionala ANDTS-förebyggande arbetet. Uppdraget redovisades den 1 maj 2022. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 avsnitt 4.3 s. 91) redovisades vidtagna åtgärder och tillkännagivandet ansågs därmed slutbehandlat. Punkten är slutbehandlad.

I ett yttrande över regeringens skrivelse 2024/25:75 har utskottet angett att det inte gör någon annan bedömning än regeringen när det gäller de riksdags-skrivelser som redovisats som slutbehandlade (yttr. 2024/25:SoU8y).

Utskottets ställningstagande

Regeringen fattade i mars 2022 beslut om en skrivelse med en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar. Regeringen fattade beslutet efter att riksdagen i ett tidigare skede avslagit en proposition på samma tema och tillkännagett för regeringen att den bör återkomma till riksdagen med ett förslag till en reviderad och förbättrad ANDTS-strategi som tydliggör de olika insatser som måste vidareutvecklas och genomföras samt var ansvaret för insatserna ska ligga. Utskottet ansåg inte att regeringens skrivelse om en samlad ANDTS-strategi tillgodosåg detta tillkännagivande, som alltså inte är slutbehandlat.

Utskottet konstaterar att riksdagen efter regeringens beslut om skrivelsen om ANDTS-strategin har antagit ett nytt mål för tobakspolitiken som innebär att hänsyn nu tas till olika tobaks- och nikotinprodukters varierande skadeverknings. Ett nytt övergripande mål har även antagits för spelpolitiken.

Utskottet noterar att Narkotikautredningens betänkande med bl.a. förslag till ny målformulering för narkotikapolitiken är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Under beredning är även frågan om den fortsatta ANDTS-politiken. Riksdagen bör enligt utskottet inte föregripa detta genom nya tillkännagivanden om målformuleringen för ANDTS-politikens olika delar. Följaktligen föreslår utskottet att riksdagen ska avslå motionerna 2025/26:505 (MP) yrkandena 1 och 3, 2025/26:2799 (V) yrkande 6, 2025/26:3505 (MP) yrkande 6 och 2025/26:3645 (S) yrkande 161.

Att stärka beroendevården är en prioriterad fråga under valperioden. Regeringen har i linje med detta bl.a. tillsatt en delegation som ska biträda i genomförandet av en reform för mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet i form av skadligt bruk eller beroende och annan psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd. Vid utskottets sammanträde den 20 november 2025 informerade den s.k. Samsjuklighetsdelegationen utskottet om sitt arbete. Regeringen har även gett ett uppdrag till nio myndigheter att utarbeta en myndighetsgemensam nationell plan för en bättre beroendevård i hela landet. Ytterligare förslag som gäller beroendevården har lämnats av Narkotikautredningen, vars betänkande är

under beredning. Utskottet ser mot bakgrund av detta inte anledning för riksdagen att ta några initiativ i fråga om beroendevården. Därmed avstyrker utskottet motion 2025/26:3505 (MP) yrkandena 2 och 3.

Alkoholfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om detaljhandel med och servering av alkohol samt gårdsförsäljning.

Jämför reservation 5 (C) och 6 (C).

Motionerna

Detaljhandel och servering

I kommittémotion 2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 60 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska tydliggöra alkohollagstiftningen så att möjligheten till serveringstillstånd inte påverkas av om serveringsytan är inomhus eller utomhus.

I motion 2025/26:435 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över alkohollagstiftningen för att möjliggöra alkoholservering på träffpunkter för äldre.

I motion 2025/26:2908 av Joanna Lewerentz och Carl Nordblom (båda M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för att möjliggöra försäljning av drycker med en alkoholhalt över 3,5 procent i livsmedelsbutiker. I yrkande 2 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör se över den övre gränsen för hur hög alkoholhalten i stället ska få vara i de drycker som ska få säljas i livsmedelsbutiker.

I motion 2025/26:2918 av Lars Beckman (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga om Systembolaget ska införa en frivillig spärr som innebär att personer som registrerat sig inte ska kunna handla på Systembolaget under 30 dagar.

I motion 2025/26:2636 av Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att reformera alkohollagens 8 kap. 14 § så att kravet på avgränsat, överblickbart utrymme för serveringstillstånd moderniseras och möjliggör flexiblare lösningar som s.k. satellitserveringar och levande torgmiljöer.

Gårdsförsäljning

I kommittémotion 2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 53 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen till den 31 december 2026 bör låta utvärdera hur de regler, föreskrifter och avgifter som lämnas åt kommuner och myndigheter att besluta om har påverkat förutsättningarna att bedriva gårdsförsäljning samt vid behov föreslå förändringar i lagstiftningen.

I yrkande 54 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen snarast ska göra en översyn av lagstiftningen om gårdsförsäljning i syfte att göra lagen mer frihetlig och företagervänlig genom att höja produktionsvolymstaken, minska på kravställningen vid besöksarrangemangen, ta bort kravet på att informera om alkoholens skadeverkningar samt se över andra regleringar som i dag är alltför begränsande.

I motion 2025/26:968 av Angelica Lundberg (SD) föreslås ett tillkännagivande om att se över regelverket för gårdsförsäljning av alkohol i syfte att minska de administrativa och ekonomiska hindren.

I motion 2025/26:2383 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att lätta på volymbegränsningarna vid gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker. I motionens yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att ta bort kravet på obligatoriska föreläsningar om alkoholskador. Vidare föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att utöka de tillåtna dryckesslagen utan strikta produktionskrav.

I motion 2025/26:2473 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att underlätta för producenter och besöksnäringen genom att ändra reglerna för gårdsförsäljning när det gäller tillståndprocesser, informationskrav och råvaruregler.

I motion 2025/26:2570 av Oliver Rosengren m.fl. (M) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att förenkla regelverket för gårdsförsäljning så att detta på sikt inte innehåller restriktioner i fråga om kvantitet och regler om förkovran.

I motion 2025/26:3331 av Camilla Brunsberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utvärdera och justera de regler som gäller för gårdsförsäljning av alkoholdrycker så att de blir mer ändamålsenliga och mindre byråkratiskt betungande, med särskild hänsyn till småskaliga tillverkare och landsbygdens besöksnäring.

I motion 2025/26:1129 av Anders Karlsson (C) föreslås ett tillkännagivande om att förenkla regelverket vid inköp av alkoholhaltiga drycker i gårdsbutiker.

I motion 2025/26:1544 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) föreslås ett tillkännagivande om att se till att gårdsförsäljning av öl och vin blir verklighet oavsett producentens storlek eller begränsningar för enskilda kunder.

Gällande rätt

Alkohollagen

Alkohollagen (2010:1622) gäller alkoholdrycker med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent. I lagen görs åtskillnad mellan starköl med en alkoholhalt över 3,5 volymprocent och folköl, vilket är öl med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent. För detaljhandel gäller enligt lagens femte kapitel att det för ändamålet ska finnas ett statligt ägt aktiebolag, dvs. Systembolaget, som ensamt har rätten att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker. Ett undantag från detta är detaljhandel med folköl, som är

tillåten utanför Systembolaget förutsatt att försäljningen anmäls till den kommun där den äger rum och att den bedrivs i lokaler för livsmedelsförsäljning.

Alkohollagens åttonde kapitel innehåller bestämmelser om servering av alkoholdrycker. Bland annat anges att servering av alkoholdrycker kräver tillstånd av den kommun där serveringsstället ligger. Ett sådant serveringstillstånd krävs dock inte för servering vid enstaka tillfällen utan vinstintresse för i förväg bestämda personer. Ett serveringstillstånd kan vara stadigvarande eller tillfälligt. Tillståndet ska omfatta ett visst avgränsat utrymme. För stadigvarande tillstånd krävs att serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen och tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering.

Med lokal avses enligt lagens förarbeten ett utrymme inomhus, medan ett avgränsat utrymme avser en del av ett serveringsställe som ligger utomhus och där alkoholservering förekommer, dvs. en uteservering. Ett grundläggande krav för såväl serveringslokaler som avgränsade serveringsutrymmen är att de ska vara överblickbara för att serveringspersonalen ska kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna se om det uppstår problem (prop. 2009/10:125 s. 101).

Kammarrätten i Göteborg gjorde i en dom i april 2024 samma bedömning som Förvaltningsrätten i Karlstad hade gjort i ett mål om serveringstillstånd. En del av denna bedömning anger att förarbetena till alkohollagen inte kan tolkas på annat sätt än att en förutsättning för stadigvarande serveringstillstånd är att det i anslutning till köket finns en avsedd plats inomhus där alkohol kan serveras (mål nr 7347-23).

I en lagakraftvunnen dom i december 2025 konstaterar Kammarrätten i Stockholm att det inte finns något stöd i alkohollagens förarbeten för att avsikten varit att införa ett krav på att ett serveringsställe måste ha sittplatser inomhus (mål nr 4102-25). Kammarrättens bedömning är därför att bestämmelsen i alkohollagen inte hindrar att ett stadigvarande serveringstillstånd beviljas ett serveringsställe som enbart har platser för servering utomhus.

Gårdsförsäljning

I 5 a kap. alkohollagen finns bestämmelser om gårdsförsäljning. Dessa trädde i kraft den 1 juni 2025. För gårdsförsäljning krävs ett särskilt tillstånd. Ett sådant gårdsförsäljningstillstånd får ges till en tillverkare som yrkesmässigt och på egen hand tillverkar alkoholdrycker och som är juridiskt och ekonomiskt oberoende från andra tillverkare. Andra förutsättningar för tillstånd är att den s.k. karaktärgivande delen av tillverkningen, dvs. den för drycken avgörande förädlingen, sker på tillverkningsstället och att tillverkarens årsproduktion inte överstiger vissa angivna volymer som är avsedda att vara gräns för småskalighet. För tillverkare av vin gäller att vinet ska tillverkas av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Gårdsförsäljningen får endast bedrivas från den plats där huvuddelen av alkoholdryckerna har tillverkats eller där huvuddelen av druvorna har odlats. Gårdsförsäljningen får endast ske till konsumenter som deltar i ett kostnadsbelagt besöksarrangemang som ska ha anknytning till den aktuella alkoholdrycken och som har ett kunskapshöjande inslag och viss varaktighet. I samband med besöksarrangemanget ska det lämnas information om alkoholens skadeverkningar.

Försäljning av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje enskild konsument får vid samma besökstillfälle inte överstiga 0,7 liter spritdrycker, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter andra jästa alkoholdrycker. Priset på dryckerna får inte sättas lägre än tillverkningskostnaden samt ett skäligt påslag.

Den tillståndsgivande kommunen beslutar under vilka tider gårdsförsäljningen får bedrivas, dock inte tidigare än kl. 10 eller senare än kl. 20. En begränsning av tiden kan vara motiverad om gårdsförsäljningen kan befaras medföra problem i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Folkhälsomyndigheten har beslutat om föreskrifter och allmänna råd om bl.a. besöksarrangemanget och informationen om alkoholens skadeverkningar. Av föreskrifterna framgår att besöksarrangemang ska pågå i minst en halvtimme och ledas av en eller flera personer. Vid besöksarrangemangets inledning ska det muntligen uppges att alkohol kan medföra skadeverkningar (HSFL-FS 2025:14).

Bestämmelserna om gårdsförsäljning gäller för en sexårsperiod. De upphör att gälla vid utgången av maj 2031. I propositionen om ändringar i alkohollagen för att tillåta gårdsförsäljning gör regeringen bedömningen att en lämplig myndighet bör få i uppdrag att utvärdera reformen innan reglerna upphävs. Utvärderingen av reformen bör läggas till grund för ett beslut om att förlänga gårdsförsäljningsreformen i ytterligare en period eller införa gårdsförsäljning permanent, såvida det i utvärderingen inte redovisas skäl som talar mot en förlängning (prop. 2024/25:86, bet. 2024/25:SoU24, rskr. 2024/25:177).

Pågående arbete

Utredningen om lustgas och vissa andra frågor inom alkohol- och tobaksområdet

Utredningen om lustgas och vissa andra frågor inom alkohol- och tobaksområdet lämnade i mars 2024 betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23). I utredningens uppdrag på alkoholområdet har ingått att bedöma om principen om folkhälsointressets företräde i alkohollagstiftningen kan förtydligas och om det finns behov av lättnader i regelverket för att få serveringstillstånd samt att överväga om kraven kan moderniseras, förenklas och förtydligas utan att göra avkall på skyddsintresset. Det har också ingått att bedöma vilka förtydliganden som behövs i alkohollagen när det gäller t.ex. överblickbar yta, servering av folköl och brandsäkerhetskontroll (dir. 2022:111).

Utredningen föreslår att det ska framgå av alkohollagen att lagen syftar till att skydda folkhälsan. Den anser också att det s.k. matkravet för stadigvarande serveringstillstånd bör vara kvar men att det bör införas vissa lättnader i kravet. För att skapa tydlighet om vad som gäller i fråga om matkravet och även om kraven på hur serveringsutrymmen ska vara utformade föreslår utredningen att Folkhälsomyndigheten ska ges rätt att utfärda föreskrifter om detta. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Förslag att avskaffa kravet på kök, matservering och sittplatser

I september 2025 lämnade Förenklingsrådet ett förslag till regeringen om att upphäva 8 kap. 15 § alkohollagen. Det innebär att det för ett stadigvarande serveringstillstånd inte längre skulle ställas krav på att ett serveringsställe har eget kök i anslutning till serveringslokalen, erbjuder lagad eller på annat sätt tillredd mat eller är utrustat med ett i förhållande till lokalen lämpligt antal sittplatser för matservering.

Förslaget bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning för återstoden av riksmötet 2025/26 (daterad 2026-01-13) framgår att regeringen avser att lämna en proposition om lättade regler för stadigvarande serveringstillstånd den 23 april 2026 för behandling före sommaren.

Förenklingsrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket som enligt verkets instruktion (SFS 2009:145) ska lämna förslag till regeringen på förenklingssåtgärder som minskar företagens regelbörda, administrativa kostnader och andra fullgörandekostnader som företagen har till följd av regler. Förenklingsrådets arbete ska främja svensk konkurrenskraft, innovation och nya affärsmodeller.

Utvärdering av alkoholpolitikens styrmedel

I februari 2024 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att ge förslag på hur nuvarande uppföljningssystem för folkhälsopolitiken kan vidareutvecklas genom att kompletteras med hälsosoeconomiska analyser (dir. 2024:21, S 2024:02). Utredarens uppdrag omfattar även att utvärdera effekterna av alkoholpolitikens olika styrmedel ur ett folkhälsopolitiskt och samhällsekoniskt perspektiv samt i förhållande till det folkhälsopolitiska målet om att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.

Utredningen har tagit namnet Utredningen om förstärkt uppföljning och utvärdering av folkhälsopolitiken. Den ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 januari 2026 (dir. 2025:38).

Uppdraget att utvärdera alkoholpolitikens olika styrmedel baseras på ett tillkännagivande från riksdagen som beslutades i februari 2022 (bet. 2021/22:SoU10, rskr. 2021/22:150). Regeringen har ansett att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat i och med uppdraget till utredaren (skr. 2024/25:75 s. 214). Utskottet har delat denna bedömning (yttr. 2024/25:SoU8y).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om alkoholfrågor

Motionsyrkanden om alkoholfrågor behandlades senast i betänkande 2024/25:SoU13. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2024/25:70).

Utskottets ställningstagande

Svensk alkoholpolitik utgår från ett folkhälsoperspektiv och baseras på sambandet mellan tillgänglighet, konsumtion och skador. Under valperioden har eventuella behov av att modernisera, förenkla och förtydliga delar av alkohollagen utretts. Det gäller bl.a. kraven för serveringstillstånd. Utskottet noterar att olika förslag på området bereds inom Regeringskansliet och konstaterar att förtydliganden av förutsättningarna för serveringstillstånd inom ramen för gällande lagstiftning är en fråga för rättstillämpningen. Utskottet föreslår med hänvisning till detta att riksdagen ska avslå motionerna 2025/26:435 (M), 2025/26:2636 (C) yrkande 6, 2025/26:2908 (M) yrkandena 1 och 2, 2025/26:2918 (M) och 2025/26:3179 (C) yrkande 60.

Reglerna om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker trädde i kraft den 1 juni 2025. Utskottet välkomnar detta och anser att de former som beslutats för gårdsförsäljningen är väl avvägda för att ge oberoende småskaliga producenter begränsade möjligheter att sälja sina produkter som ett sätt att skapa bättre förutsättningar för en lokal besöksnäring, samtidigt som det svenska detaljhandelsmonopolet värnas. De krav som ställs innebär att gårdsförsäljningen begränsas och tydligt knyts till besöksnäring och lokal produktion, vilket säkerställer att försäljningen inte utgör ett alternativ till den detaljhandel som Systembolaget bedriver. En viktig begränsande faktor är också att gårdsförsäljningsreformen är tidsbegränsad till att gälla i sex år. Utskottet uppmärksammar att regeringen gjort bedömningen att reglerna bör utvärderas inför en eventuell förlängning. När förslaget om gårdsförsäljning behandlades delade utskottet regeringens bedömning att det är rimligt att en utvärdering inleds ett par år efter ikraftträdandet. Utskottet har inte ändrat uppfattning och anser därför att riksdagen bör avstå från att ta något initiativ om gårdsförsäljning med anledning av motionsförslagen. Därmed avstyrks motionerna 2025/26:968 (SD), 2025/26:1129 (C), 2025/26:1544 (C), 2025/26:2383 (SD) yrkandena 1–3, 2025/26:2473 (M), 2025/26:2570 (M) yrkande 6, 2025/26:3179 (C) yrkandena 53 och 54 samt 2025/26:3331 (M).

Narkotikafrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Narkotikautredningen, generisk klassificering av narkotika, brukarrum, narkotikalagstiftningens effekter på antalet missbrukare m.m. samt det förebyggande arbetet i fråga om unga.

Jämför reservation 7 (V, MP), 8 (C), 9 (C, MP), 10 (S), 11 (V), 12 (C), 13 (V, MP) och 14 (V).

Motionerna

Narkotikautredningen

I kommittémotion 2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med förslag baserade på utredningsbetänkandet Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62).

På liknande sätt föreslår Christofer Bergenblock m.fl. (C) i kommittémotion 2025/26:3179 yrkande 50 ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör lägga fram de författningsförslag och övriga förslag som behövs utifrån vad som framkommit i den s.k. Narkotikautredningen (SOU 2023:62 Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus).

Generisk klassificering av narkotika

I kommittémotion 2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om att utreda generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser.

Ett liknande förslag till tillkännagivande om att tillsätta en utredning om att införa generisk klassificering av narkotika framställs av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) i kommittémotion 2025/26:505 yrkande 4.

Brukarrum

I kommittémotion 2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 162 föreslås ett tillkännagivande om att utreda för- och nackdelar med brukarrum och s.k. drug checking där det offentliga erbjuder kemiska analyser av narkotikaanvändares substanser.

I kommittémotion 2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda behovet av och förutsättningarna för brukarrum. Om det skulle anses lämpligt anser motionärerna att regeringen bör föreslå ett pilotprojekt som sedan kan utvärderas.

I kommittémotion 2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 52 föreslås ett tillkännagivande om att före mandatperiodens slut utreda om s.k. brukarum bör inrättas i Sverige.

Andra förslag till tillkännagivanden om skademinimeringsstrategier och injektionsrum framförs i motionerna 2025/26:2944 av Marléne Lund Kopparklint (M) och 2025/26:2770 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6.

Narkotikalongstiftningens effekter på antalet missbrukare m.m.

I kommittémotion 2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning av hur lagen om kriminalisering av eget bruk har inverkat på antalet missbrukare och brukare samt deras livskvalitet, hälsa och drogfrihet.

Förebyggande arbete i fråga om unga

I kommittémotion 2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram nationella evidensbaserade metoder för att tidigt fånga upp och erbjuda insatser till barn och unga som är i riskzonen för att utveckla ett beroende.

I motion 2025/26:1250 av Denis Begic (S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en utredning i uppdrag att ge förslag på en nationell inriktning för det förebyggande arbetet mot ungas droganvändning. Att motverka ungas droganvändning anser motionären handlar om att göra det roliga mer tillgängligt, stödet närmare och insatserna uthålliga. Bland de åtgärder som bör prioriteras nämns att hålla fritidsgårdar öppna längre, att samlokalisera elevhälsa och ungdomsmottagningar nära skolor och fritidsverksamheter samt att förstärka samverkan mellan skola, socialtjänst, fältassistenter och polis.

Pågående arbete

Narkotikautredningen

Narkotikautredningen har nämnts tidigare i betänkandets avsnitt om ANDTS-politiken. I sitt slutbetänkande Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62) lämnar utredningen ett antal förslag på hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar.

När det gäller åtgärder för skadereducering anser utredningen att det är otydligt om det omfattas av den svenska narkotikapolitiken. Utredningen föreslår därför att riksdagen ska fastställa en definition av begreppet. Den föreslagna definitionen innebär att skadereducering omfattar insatser, program och policyer som utan krav på drogfrihet syftar till att minska de hälsomässiga,

sociala och ekonomiska skadorna av narkotikaanvändning för individer och samhället samt till att öka livskvaliteten för enskilda. Exempel på skadereducerande insatser är brukarrum, testning av innehållet i narkotika före användning (s.k. drug checking) och en avkriminalisering av eget bruk. Utredningen bedömer att brukarrum och drug checking förutsätter undantag från gällande straffrätt och föreslår att regeringen låter dessa frågor omfattas av en översyn av narkotikastrafflagen som utredningen anser att regeringen bör initiera. Som skäl för en sådan översyn anför utredningen bl.a. att eget bruk och innehav för eget bruk är straffbart i Sverige men att lagstiftningen inte har utvärderats sedan 2000. När det gäller eget bruk föreslår utredningen även att regeringen ska ge Polismyndigheten i uppdrag att se över hur polisen använder rapporteftergift vid misstanke om eget bruk och innehav för eget bruk av narkotika, och vid behov ta fram föreskrifter eller vägledning för hur rapporteftergift ska användas.

När det gäller förebyggande insatser anser utredningen att regeringen bl.a. bör anta ett program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga, ge länsstyrelserna i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av ett sådant program samt ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att leda genomförandet. Andra förslag handlar om att utveckla ett målgruppsanpassat kunskapsstöd för narkotikaförebyggande arbete och att satsa på ökat föräldrastöd.

I Narkotikautredningens direktiv ingick även att undersöka erfarenheter från länder som har infört generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser (NPS). Definitionen av NPS varierar, men i Sverige avser det substanser som inte är reglerade som narkotika eller hälsofarlig vara men som används i syfte att efterlikna substanser som är reglerade som narkotika eller hälsofarlig vara. Tidigare har NPS kallats för nördroger eftersom de främst sålts via internet. De kemiska strukturerna i NPS förändras ständigt för att undkomma lagstiftning som förbjudit specifika substanser. Det sker ofta genom mindre strukturförändringar. Med generisk klassificering avses ett system där hela substansgrupper med en gemensam kemisk likhet och struktur klassificeras som narkotika.

Utredningens undersökning omfattar erfarenheterna från tolv länder. Erfarenheterna redovisas utan att utredningen tar ställning till eller analyserar respektive system. Flera av de undersökta länderna bedömer dock att lagstiftningen och modellen haft positiva effekter, framför allt på grund av att de flesta NPS som identifieras på marknaden redan omfattas av de generiska grupperna, vilket innebär att den administrativa processen för att klassificera narkotika därmed snabbats på och underlättats. Flera länder uppger samtidigt att det, trots en framgångsrik kontroll av NPS, framställs och uppkommer nya NPS för att undgå de nya regleringarna. Därför måste klassificering substans för substans ändå fortsätta och komplettera den generiska modellen, låt vara i mindre utsträckning. Narkotikautredningen föreslår att det etableras ett nationellt program för minskad dödlighet till följd av narkotika- och läkemedelsförgiftning. I samband med detta förslag gör utredningen bedömningen att det inte går att dra generella slutsatser om huruvida generiska modeller är

att föredra framför modeller där substanser klassificeras enskilt. Utredningen bedömer att en snabb klassificering av substanser är en viktig komponent för att begränsa tillgången till narkotika i Sverige, och en del i det förebyggande arbetet, men att det i nuläget inte är motiverat att återigen se över frågan om att införa generisk klassificering. Däremot anser utredningen att det bör finnas en beredskap för att se över frågan om situationen förändras i framtiden.

Narkotikautredningens uppdrag baserades bl.a. på tillkännagivanden från riksdagen om att regeringen bör låta analysera erfarenheterna från länder som redan har infört systemet med generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser (prop. 2017/18:221, bet. 2017/18:SoU27, rskr. 2017/18:354) och om att regeringen bör utvärdera den nuvarande narkotikapolitiken (bet. 2019/20:SoU7, rskr. 2019/20:174). Regeringen har ansett att båda tillkännagivandena är tillgodosedda och slutbehandlade i och med Narkotikautredningens arbete (skr. 2023/24:75 s. 186 f. och 196 f.). Utskottet har delat denna bedömning (yttr. 2023/24:SoU2y).

Utredningens betänkande bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om narkotikafrågor

Motionsyrkanden om narkotikafrågor behandlades senast i betänkande 2024/25:SoU13. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2024/25:70).

Utskottets ställningstagande

I oktober 2023 avslutade Narkotikautredningen sitt uppdrag som handlat om att ge förslag till hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Utredningens uppdrag baserades i flera delar på olika tillkännagivanden från riksdagen. Utskottet konstaterar att utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet. Detta beredningsarbete bör riksdagen inte föregripa. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 2025/26:2799 (V) yrkande 13 och 2025/26:3179 (C) yrkande 50.

Ett av de tillkännagivanden som legat till grund för Narkotikautredningens uppdrag handlar om en generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser. Riksdagen efterfrågade genom tillkännagivandet en mer djupgående analys av erfarenheterna från de länder som redan har infört systemet med generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser. Utskottet konstaterar att utredningen mot bakgrund av sin undersökning av erfarenheterna från ett antal länder bedömer att det inte går att dra några generella slutsatser och att den anser det inte är motiverat att nu på nytt se över frågan om att införa generisk klassificering. Utredningens betänkande är föremål för beredning. Riksdagen

bör med hänvisning till detta enligt utskottet avslå motionerna 2025/26:505 (MP) yrkande 4 och 2025/26:3179 (C) yrkande 47.

Utskottet noterar att Narkotikautredningen i sin prövning av olika skade-reducerande insatser funnit att det saknas utrymme inom gällande rätt för insatser som brukarrum och s.k. drug checking. Utredningen har gjort bedömningen att regeringen bör initiera en översyn av narkotikastrafflagen och att värdet av brukarrum och drug checking bör beaktas inom ramen för en sådan översyn. Med hänvisning till beredningen av Narkotikautredningens förslag i dessa delar avstyrker utskottet motionerna 2025/26:2770 (C) yrkande 6, 2025/26:2799 (V) yrkande 16, 2025/26:2944 (M), 2025/26:3179 (C) yrkande 52 och 2025/26:3645 (S) yrkande 162.

Av samma skäl föreslår utskottet att riksdagen även ska avslå motion 2025/26:2799 (V) yrkande 8.

Narkotikautredningen är även av relevans för de motionsförslag som rör förebyggande åtgärder i fråga om unga. Utredningen föreslår att regeringen som komplement till ANDTS-strategin ska anta ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändningen hos barn och unga. Programmet ska enligt utredningens förslag också bidra till att en narkotikadebut senareläggs och att minska skadligt bruk eller beroende hos barn och unga. Som tidigare framgått anser utskottet att riksdagen bör avvakta beredningen av utredningens förslag. Utskottet avstyrker därför motionerna 2025/26:1250 (S) och 2025/26:2799 (V) yrkande 26.

Tobaks- och nikotinfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tobak och tobaksfria nikotinprodukter samt smaksatt vitt snus.

Jämför reservation 15 (S, MP), 16 (S) och 17 (V).

Motionerna

Tobak och tobaksfria nikotinprodukter

I kommittémotion 2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 157 föreslås ett tillkännagivande om att införa ett krav på att förpackningar med portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla minst 20 portioner. I yrkande 158 föreslås även ett tillkännagivande om att införa en högsta tillåten nikotinhalt om 12 milligram per gram i portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 159 ett tillkännagivande till regeringen om att införa ett langningsförbud för tobaksvaror, e-cigarett, påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter.

Tillkännagivanden om olika former av langningsförbud föreslås även i motionerna 2025/26:970 av Angelica Lundberg (SD) yrkande 2 och

2025/26:815 av Marie-Louise Hänel Sandström och Jennie Wernäng (båda M).

Smaksatt vitt snus

I kommittémotion 2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 160 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en översyn av förutsättningarna för att förbjuda smaktillsatser i vitt snus.

Ett förslag på samma tema framförs i kommittémotion 2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 34. Det föreslås där ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda ett eventuellt förbud mot smaksatt tobaksfritt snus på liknande premisser som det förbud mot smaksatta vätskor avsedda att konsumeras genom e-cigarettor som regeringen föreslog 2022 men som riksdagen avslag.

Gällande rätt

Tobaksproduktdirektivet och tobakslagen

EU:s s.k. tobaksproduktdirektiv (2014/40/EU) syftar till att underlätta den inre marknaden för tobaksvaror och relaterade produkter samtidigt som en hög skyddsnivå för folkhälsan säkerställs, särskilt för barn och unga. Genom direktivet uppfylls även åtaganden enligt Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll, som alla medlemsstater och unionen har anslutit sig till. Direktivet reglerar ingredienser, utsläpp och vissa aspekter av märkning och förpackning av tobaksvaror och vissa relaterade produkter.

Enligt tobaksproduktdirektivet ska medlemsstaterna förbjuda försäljning av tobak för användning i munnen, t.ex. snus. Sverige fick i förhandlingarna om EU-medlemskap ett undantag från motsvarande förbud i det då gällande tobaksdirektivet. Förknippat med undantaget är ett åtagande från Sverige att säkerställa att snus inte exporteras till andra medlemsstater (anslutningsakten artikel 151, bil. 15 avsnitt X). Undantaget har bekräftats i senare direktiv.

Tobaksproduktdirektivet omfattar förutom traditionella och nya tobaksprodukter även örtprodukter för rökning, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till elektroniska cigaretter. Däremot omfattas inte tobaksfria nikotinprodukter, för vilka det saknas särskilda regler på EU-nivå. Tobaksproduktdirektivet hindrar inte medlemsstaterna från att behålla eller införa vissa ytterligare krav eller under vissa omständigheter förbjuda en viss tobakskategori med hänsyn till behovet av att skydda folkhälsan.

Tobaksdirektivet är på övergripande nivå genomfört i svensk rätt genom lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter. Enligt 2 kap. 1 § får cigaretter, rulltobak och upphettade tobaksvaror med karakteristisk smak, dvs. en tydlig smak av annat än tobak till följd av en tillsats, inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden. Enligt 5 kap. 13 § ska styckförpackningar med cigaretter innehålla minst 20 cigaretter, med rulltobak innehålla minst 30 gram

och med portionsförpackat snus innehålla minst 20 portioner. Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenter i mindre mängder. Tobakslagens 5 kap. 17 § anger att tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte får säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år, och den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den åldern. Om det finns särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

Lag och förordning om tobaksfria nikotinprodukter

Lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter syftar till att begränsa de hälsorisker och besvär som är förenade med bruk av tobaksfria nikotinprodukter, dvs. produkter utan tobak som innehåller nikotin för konsumtion. Lagen innehåller bestämmelser om produktanmälan, produktkrav, försäljning och marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter. Lagens 19 § föreskriver en 18-årsgräns för försäljning som motsvarar den som gäller för tobaksvaror enligt tobakslagen.

Förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter innehåller närmare bestämmelser om produktkrav, vilka baserats på kraven för tobak och e-cigaretter enligt tobaksproduktdirektivet (7–10 §§). Bestämmelserna förbjuder vitaminer eller andra tillsatser som ger intryck av att en tobaksfri nikotinprodukt innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker. Förbudet är även koffein, taurin eller andra tillsatser eller stimulerande ämnen som är förknippade med energi och vitalitet. Vidare anges att endast ingredienser med hög renhet och, med undantag för nikotin, som inte utgör en risk för människors hälsa får användas vid framställningen. I övrigt hänvisas till EU:s kemikalieförordning och förbudet i denna mot användning av tillsatser som är cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska.

Pågående arbete

Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet

Som tidigare nämnts i betänkandets avsnitt om alkoholfrågor överlämnade Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet i mars 2024 sitt betänkande En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23) till regeringen. När det gäller tobaksfrågorna föreslår utredningen att en styckförpackning med portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla minst 20 portioner och att portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter inte ska få tillhandahållas konsumenter på något annat sätt än i sådana styckförpackningar. Syftet med att förbjuda försäljning i mindre mängder är att förhindra att produkterna prismässigt attraherar ungdomar.

Vidare föreslår utredningen att den högsta tillåtna nikotinhalten för tobaks-snus och nikotinsnus ska bestämmas till 12 milligram per gram. Syftet är att begränsa de risker som är förknippade med nikotin.

Utredningen föreslår även ett förbud mot langning som innebär att det blir förbjudet att som ombud anskaffa tobaksvaror, e-cigarett, påfyllnings-behållare och tobaksfria nikotinprodukter till den som inte har fyllt 18 år. Den som bryter mot langningsförbudet ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Den som langningen sker till ska vara fri från ansvar för medverkan till brottet. Frågan om ett langningsförbud har utretts mot bakgrund av ett tillkännagivande från riksdagen om straffansvar för privatpersoner för att överlåta eller sälja tobaks- och nikotinprodukter till personer under 18 år (prop. 2021/22:200, bet. 2021/22:SoU31, rskr. 2021/22:443). Tillkännagivandet har ansetts tillgodosett och slutbehandlat i och med uppdraget till Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (skr. 2023/24:75 s. 253 f., yttr. 2023/24:SoU2y).

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Folkhälsomyndighetens uppdrag

Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att samordna och följa upp det nationella ANDTS-arbetet och verka för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling på ANDTS-områdena. Myndigheten ska när det särskilt gäller tobak och nikotin övervaka marknadsutvecklingen för elektroniska cigaretter och påfyllnings-behållare, tobaksfria nikotinprodukter och andra produkter som till användningssättet motsvarar rökning eller snusning men som inte innehåller tobak eller nikotin. I detta ingår att övervaka hur användningen av dessa produkter påverkar nikotinberoende och traditionell tobakskonsumtion för unga människor och icke-rökare.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om tobaksfrågor

Motionsyrkanden om tobaksfrågor behandlades senast i betänkande 2024/25:SoU13. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2024/25:70).

Förslag om förbud mot smaksatt e-vätska

I samband med att regeringen i mars 2022 föreslog en ny lag om tobaksfria nikotinprodukter föreslog regeringen också ändringar i tobakslagen för att bl.a. förbjuda tillsatser i vätskor för elektroniska cigaretter som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak. Som skäl till ett förbud mot smaksatta e-vätskor anförde regeringen bl.a. följande (prop. 2021/22:200 s. 108 f.):

För att e-cigarett ska kunna utgöra ett alternativ för användare av rökto-bak bör det även i fortsättningen vara tillåtet att sälja vätska som

smakar tobak. Det är också denna smak som vuxna rökare är vana vid och som är tillåten på tobaksvaror. Däremot bör det inte vara tillåtet att använda tillsatser av smakämnen som gör e-cigaretterna attraktiva för barn, unga och icke-rökare. Viss smaksättning är särskilt problematisk, t.ex. när det är fråga om sötare smaker av frukt eller godis. För att begränsa användningen av produkter som innehåller nikotin för konsumtion är det motiverat att ställa upp krav på smaksättningen av e-cigaretter. Det innebär att det bör införas ett förbud mot att på marknaden tillhandahålla vätska som är avsedd att konsumeras genom e-cigaretter om vätskan innehåller tillsatser som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak. Ett sådant krav kan dessutom minska risken för förgiftningsfall hos barn, eftersom det bidrar till att vätskorna som innehåller nikotin smakar på ett mindre tilltalande sätt.

I behandlingen av regeringens proposition avstyrkte utskottet förslaget om ett förbud mot smaksättning. Utskottet anförde följande som motiv (bet. 2021/22:SoU31 s. 15 f., res. S, V, MP):

När det gäller frågan om förbud mot smaksättning vill utskottet inledningsvis betona vikten av ett starkt förebyggande arbete för att förhindra att barn och ungdomar börjar använda nikotinprodukter. Det är också viktigt med en välfungerande tillsyn över att tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte säljs eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Utskottet konstaterar vidare att regeringen nyligen har gett Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar. Enligt utskottet bör ett fullgott kunskapsunderlag inväntas innan en hårdare reglering införs.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:443).

Utskottets ställningstagande

I behandlingen av motionsyrkanden om tobaksfrågor under det föregående riksmötet avstyrkte utskottet likalydande förslag som de nu aktuella om en minsta tillåten förpackning av portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter, om en högsta tillåten nikotinhalt i sådana tobaksfria nikotinprodukter och om ett förbud mot langning av tobaksvaror, e-cigaretter, påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter. Som motiv för att avstyrka motionsyrkandena anförde utskottet att riksdagen inte borde ta några nya initiativ i avvaktan på beredningen av de förslag med motsvarande innehåll som lämnats till regeringen av Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet. Utskottet konstaterar att detta skäl fortfarande är giltigt och avstyrker därför motionerna 2025/26:815 (M), 2025/26:970 (SD) yrkande 2 och 2025/26:3645 (S) yrkandena 157–159.

När det gäller motionsförslagen om ett förbud mot smaksättning av vitt snus vill utskottet upprepa att det är viktigt med ett starkt förebyggande arbete inriktat på att förhindra att barn och ungdomar börjar använda nikotin. Av denna anledning är det av vikt att ha en välfungerande tillsyn över att 18-årsrsgården för köp av tobaksprodukter och tobaksfria nikotinprodukter respekteras i handeln. Det är därför välkommet att Utredningen om lustgas och

vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet lämnat förslag som kan innebära förstärkningar i detta avseende, bl.a. de ovannämnda förslagen om förbud mot langning och mindre styckförpackningar. Utskottet är emellertid inte nu benäget att förorda att regeringen ska utreda förutsättningarna för ett förbud mot smaktillsatser i vitt snus. Riksdagen har tidigare under valperioden på förslag av utskottet avslagit ett motionsförslag om att utreda ett förbud mot smaksatt vitt snus (bet. 2023/24:SoU11, prot. 2023/24:91). Utskottet har inte funnit skäl som talar för en ändrad uppfattning i frågan och föreslår därför att riksdagen ska avslå motionerna 2025/26:2799 (V) yrkande 34 och 2025/26:3645 (S) yrkande 160.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som har beretts i förenklad ordning eftersom de rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:SoU19, 2023/24:SoU11 och 2024/25:SoU13. Tidigare ståndpunkter framgår av dessa betänkanden. Med hänvisning till detta avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Reservationer

1. Mål för ANDTS-politiken, punkt 1 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Gustaf Lantz (S),
Agneta Nilsson (S) och Dzenan Cisija (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 161 och
avslår motionerna

2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3,

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6 och

2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Det långsiktiga målet för den svenska narkotikapolitiken är ett samhälle fritt från narkotika. Utvecklingen går dessvärre i fel riktning. En växande illegal narkotikamarknad driver ett ökat gängvåld, och på så sätt är utvecklingen skadlig både för enskilda som brukar drogerna och för samhället i dess helhet. Vi motsätter oss tanken på att legalisera eller avkriminalisera olika substanser och preparat som ett sätt att minska intäkterna för de kriminella gängen och minska narkotikans samhälleliga skadeverkningar. Tvärtom anser vi att regeringen bör säkerställa att det långsiktiga målet för den svenska narkotikapolitiken ska ligga fast som en grund för att samhället effektivt ska kunna motverka användningen av narkotika.

2. Mål för ANDTS-politiken, punkt 1 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6 och

avslår motionerna

2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3,

2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 6 och

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 161.

Ställningstagande

Det nuvarande övergripande målet om ett samhälle fritt från narkotika leder till missriktade insatser, bristande resurser och betydande ojämlikhet mellan olika landsändar. Grundstenen för att möta beroende är en väl utbyggd och solidariskt finansierad välfärd med en vård och behandling baserad på forskning, beprövad erfarenhet och principen om att jämlik hälsa även ska omfatta de mest utsatta. Beroendeproblematiken är komplex och behöver mötas med olika typer av insatser, inklusive stöd i återhämtning och återintegrering i samhället efter en tids beroende. För att uppnå detta krävs ett nytt mål för narkotikapolitiken som fokuserar på att reducera skadorna av narkotikabruk. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om att målet för den svenska narkotikapolitiken ska ändras till ett samhälle med minskade skador av narkotika utifrån en restriktiv syn på narkotika.

3. Mål för ANDTS-politiken, punkt 1 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3 samt

2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 6 och

avslår motionerna

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6 och

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 161.

Ställningstagande

Det ligger i samhällets intresse att försöka minska de skador som följer av narkotikamissbruk. Jag anser att det finns mer effektiv politik för detta än den som bedrivs i dag. För det första bör regeringen se över det narkotikapolitiska målet med avsikt att ändra det till ett samhälle med minskade skador av narkotika. För det andra behöver det säkerställas att politiken på narkotikaområdet på ett effektivt sätt bidrar till att uppfylla ett sådant mål. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag till nytt narkotikapolitiskt

mål och tillsätta en utredning med uppdrag att förutsättningslöst utreda lagstiftningen på narkotikaområdet och föreslå nödvändiga förändringar.

När det i övrigt gäller målformuleringen för ANDTS-politiken motsätter jag mig den ändring av det tobakspolitiska målet som riksdagen beslutade om i december 2024. Genom att målet nu handlar om minskade skador orsakade av tobaks- och nikotinprodukter riskerar politiken att leda till ökat bruk av snus och vitt snus. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen om att återställa det tobakspolitiska målet så att minskat tobaksbruk återigen blir ett uttalat mål.

4. Beroendevård, punkt 2 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelberoende orsakar stort mänskligt lidande och omfattande samhällskostnader. För att möta dessa utmaningar måste Sverige ta ett samlat grepp för att minska skadorna, stärka beroendevården och skydda de mest utsatta människorna. Vårdens tillgänglighet måste stärkas för personer med olika former av missbruk och särskilt för unga under 18 år. Vården ska bygga på forskning, evidens och individens behov. Två åtgärder som skulle innebära att olika vårdbehov kan mötas på ett bättre sätt är att möjliggöra självinläggning för avgiftning och att införa en nivåstrukturerad av beroendevården. Jag anser att regeringen bör ta initiativ till att införa dessa åtgärder.

5. Detaljhandel och servering, punkt 3 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 60 och avslår motionerna
2025/26:435 av Kristina Axén Olin m.fl. (M),
2025/26:2636 av Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 6,
2025/26:2908 av Joanna Lewerentz och Carl Nordblom (båda M) yrkandena 1 och 2 samt
2025/26:2918 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

I alkohollagen finns flera bestämmelser som försvårar för krögare och entreprenörer att skapa levande stadsmiljöer och attraktiva mötesplatser. En sådan bestämmelse är kravet på att serveringsställen ska ha sittplatser inomhus, vilket utesluter renodlade uteserveringar och takbarer från att få serveringstillstånd. Samtidigt spelar dessa inrättningar en viktig roll för stadslivet, turismen och den lokala ekonomin. Bestämmelsen om sittplatser inomhus är dessutom otydlig. Det har lett till att tillståndsgivande kommuner tillämpar den olika, vilket särskilt drabbar mindre företag som saknar resurser för att anpassa serveringsstället eller överklaga beslut. Regeringen bör därför återkomma med förslag som tydliggör alkohollagen så att möjligheten att få serveringstillstånd inte påverkas av om serveringsytan är inomhus eller utomhus.

6. Gårdsförsäljning, punkt 4 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 53 och 54 samt avslår motionerna
2025/26:968 av Angelica Lundberg (SD),
2025/26:1129 av Anders Karlsson (C),
2025/26:1544 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C),
2025/26:2383 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3,
2025/26:2473 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),
2025/26:2570 av Oliver Rosengren m.fl. (M) yrkande 6 och
2025/26:3331 av Camilla Brunsberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M).

Ställningstagande

Den gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker som riksdagen beslutat om är alltför begränsad och byråkratisk för att främja småföretagande och besöksnäring på landsbygden. Jag anser att regeringen snarast bör se över lagstiftningen för att göra den mer frihetlig och företagervänlig. Det handlar särskilt om att höja taken för produktionsvolymerna, minska på kraven för besöksarrangemanget och avskaffa kravet på att informera om alkoholens skadeverkningar.

Vidare talar mycket för att de beslut som överlåtits på myndigheter och kommuner att fatta i tillämpningen av bestämmelserna om gårdsförsäljning har inneburit en överreglering. Bestämmelserna har också tolkats olika av olika kommuner. Av den anledningen anser jag att regeringen före den 31 december 2026 behöver utvärdera i vilken utsträckning myndigheters och kommuners hantering har påverkat förutsättningarna att bedriva gårdsförsäljning. Vid behov bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på förändringar av lagstiftningen.

7. Narkotikautredningen, punkt 5 (V, MP)

av Karin Rågsjö (V) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13 och
avslår motion

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 50.

Ställningstagande

Narkotikautredningen har gjort en omfattande genomlysning av narkotikapolitiken. Dess förslag med fokus på hur dödligheten kan minskas är i många delar väl avvägda. Utredningen rekommenderar bl.a. att regeringen, som komplement till den narkotikapolitiska nollvisionen om att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar, ska inrätta ett nationellt program för minskade dödsfall och att det till detta program ska anges ett konkret och tidssatt mål för minskad dödlighet. Utredningen har även lämnat flera förslag på åtgärder som kan leda till minskad narkotikaanvändning bland unga och förslag på skadereducerande insatser. Vi anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag baserade på Narkotikautredningens slutbetänkande.

8. Narkotikautredningen, punkt 5 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 50 och
avslår motion

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13.

Ställningstagande

Narkotikautredningen har presenterat flera nya förslag för en bättre narkotikapolitik där en fortsatt restriktiv syn på narkotika kombineras med ett effektivt förebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård med skadereducerande inslag samt insatser för att minimera antalet dödsfall till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftning. Regeringen bör skyndsamt lägga fram de förslag till författningar och andra åtgärder som behövs med utgångspunkt i Narkotikautredningens slutbetänkande.

9. Generisk klassificering av narkotika, punkt 6 (C, MP)

av Christofer Bergenblock (C) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 4 och
2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 47.

Ställningstagande

Nya psykoaktiva substanser designas för att ge rus och undgå lagstiftning, vilket gör att de ofta kan säljas öppet innan de klassificeras som narkotika. Generisk klassificering av hela grupper av substanser med liknande kemisk struktur skulle göra det möjligt att reglera nya varianter innan de når mark-

naden, minska tillgången, avskräcka producenter och spara resurser. Erfarenheterna från andra länder visar att de positiva effekterna av generisk klassificering, bl.a. genom att avskräcka de som producerar och säljer preparaten, sannolikt överväger nackdelarna. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning om generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser.

10. Brukarrum, punkt 7 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Gustaf Lantz (S), Agneta Nilsson (S) och Dzenan Cisija (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 162 och avslår motionerna

2025/26:2770 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6,

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 16,

2025/26:2944 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 52.

Ställningstagande

Narkotikapolitiken bör omfatta tidiga, effektiva och tillgängliga skadereducerande insatser. I Narkotikautredningens slutbetänkande Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62) lämnas förslag om ökade insatser för skadereducering, bl.a. om s.k. brukarrum och testning av narkotika före användning, s.k. drug checking. Utredningen bedömer dock att dessa åtgärder förutsätter undantag från gällande straffrätt och således kräver vidare utredning. Regeringen bör därför tillsätta en utredning om för- och nackdelar med brukarrum och drug checking.

11. Brukarrum, punkt 7 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 16 och
avslår motionerna
2025/26:2770 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6,
2025/26:2944 av Marlène Lund Kopparklint (M),
2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 52 och
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 162.

Ställningstagande

Utvärderingar från länder som har brukarrum visar att det inte leder till vare sig ökad droganvändning eller ökad brottslighet. Däremot leder det till att de som brukar droger är friskare och mår bättre. Det leder därmed även till minskade offentliga utgifter för sjukvård. Regeringen bör utreda behovet av och förutsättningarna för brukarrum. Om det bedöms lämpligt bör regeringen även föreslå ett pilotprojekt som sedan kan utvärderas.

12. Brukarrum, punkt 7 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 52 och
avslår motionerna
2025/26:2770 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6,
2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 16,
2025/26:2944 av Marlène Lund Kopparklint (M) och
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 162.

Ställningstagande

Narkotikadödligheten har ökat och samhället behöver göra mer för att minska missbrukarnas utsatthet, förebygga överdoser och begränsa smittspridning. Erfarenheterna från andra länder visar att brukarrum leder till att fler fångas upp till vård, behandling och stöd i hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det finns också erfarenheter som tyder på att ett utbyggt system med brukarrum kan minska antalet överdoser och narkotikarelaterade dödsfall samt bidra till minskad offentlig droganvändning, färre kasserade sprutor och färre ordningsstörningar. Regeringen bör före valperiodens slut utreda om brukarrum bör inrättas i Sverige.

13. Narkotikalagstiftningens effekter på antalet missbrukare m.m., punkt 8 (V, MP)

av Karin Rågsjö (V) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

Ett samhälle med utbredd beroendeproblematik är ett ojämnt och skört samhälle där enskilda far illa. Det behövs därför ett kraftfullt arbete mot narkotika. Samtidigt ska missbrukare inte stigmatiseras. Narkotika ska vara illegalt även fortsättningsvis, men att vara påverkad av narkotika bör avkriminaliseras. Kriminaliseringen av att bruka narkotika har medfört en repressiv syn på personer i beroende, vilket har många negativa konsekvenser. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att analysera hur kriminaliseringen av eget bruk har inverkat på antalet missbrukare och brukare samt deras livskvalitet, hälsa och drogfrihet.

14. Förebyggande arbete i fråga om unga, punkt 9 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 26 och
avslår motion
2025/26:1250 av Denis Begic (S).

Ställningstagande

Det sociala arvet har stark påverkan på barn till föräldrar med beroendeproblem. Dessa barn löper större risk än andra att inte klara av skolan och att själva utveckla ett beroende senare i livet. För att fånga upp dessa barn och unga behöver barnavårdscentraler och skolhälsovård stärka samarbetet med

skolan och socialtjänsten så att insatser kan sättas in i ett tidigt skede. Det förebyggande arbetet för att nå dessa barn och unga behöver även stärkas ekonomiskt. Regeringen bör därför ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram nationella evidensbaserade metoder för att fånga upp och ge stöd till barn och unga som är i riskzonen för att utveckla ett beroende.

15. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter, punkt 10 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Gustaf Lantz (S), Nils Seye Larsen (MP), Agneta Nilsson (S) och Dzenan Cisija (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 157–159 och avslår motionerna

2025/26:815 av Marie-Louise Hänel Sandström och Jennie Wernäng (båda M) och

2025/26:970 av Angelica Lundberg (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

De senaste åren har det skett en explosionsartad utveckling av tobaksfria nikotinprodukter i form av bl.a. e-cigarettor och vitt snus. Dessa produkter framställs ofta som hälsosammare alternativ till tobak och som en hjälp för att minska skadorna av tobaksanvändning. Produkterna innehåller dock i regel stora mängder nikotin, som är mycket skadligt. Samtidigt ökar snus användningen bland unga och tydligast bland unga kvinnor. Det är framför allt vitt snus som ungdomar använder, och de flesta som börjar är inte rökare som vill gå över till snus för att leva hälsosammare.

Vi anser att politiska åtgärder bör vidtas med inriktning på att fler helt ska avstå från tobaksanvändning och för att minska användningen också av tobaksfria nikotinprodukter. För att hejda utvecklingen av tobaksfria nikotinprodukter anser vi att regeringen bör ta initiativ till att införa dels ett krav på att förpackningar med portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla minst 20 portioner, dels en högsta tillåten nikotinhalt om 12 milligram per gram i portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter och dels ett langningsförbud för tobaksvaror, e-cigarettor, påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter.

16. Smaksatt vitt snus, punkt 11 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Gustaf Lantz (S), Agneta Nilsson (S) och Dzenan Cisija (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 160 och avslår motion

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 34.

Ställningstagande

För att hejda utvecklingen av tobaksfria nikotinprodukter och särskilt den ökande användningen av vitt snus bland unga bör regeringen, som en av flera åtgärder, tillsätta en utredning för att se över förutsättningarna för att förbjuda smaktillsatser i vitt snus.

17. Smaksatt vitt snus, punkt 11 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 34 och avslår motion

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 160.

Ställningstagande

Det tobaksfria smaksatta nikotinsnuset är den vanligaste tobaksfria nikotinprodukten. Det tobaksfria snuset saknar tobakssmak och kan därför smaksättas på många olika sätt. Till skillnad från elektroniska cigaretter är kunskapsnivån lägre om huruvida det tobaksfria snuset fungerar som en inkörsport till snus med tobak eller om tobakssnusare övergår till att använda tobaksfritt snus. Jag ifrågasätter därför att det är tillåtet att använda tillsatser av smakämnen som gör tobaksfritt snus attraktivt för barn, unga och icke-rökare genom att det

leder till en tydligt märkbar doft eller smak av något annat än tobak. Regeringen bör låta utreda ett eventuellt förbud mot smaksatt tobaksfritt snus. Förutsättningarna för ett förbud bör motsvara de som låg till grund för det förslag till förbud mot smaksatta vätskor avsedda att konsumeras genom e-cigarettor som riksdagen avslog i juni 2022.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:165 av Eric Palmqvist och Ann-Christine Frohm (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka åldersgränsen för inköp av alkoholhaltiga drycker till 18 år och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:224 av Björn Tidland (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda tillverkning och försäljning av rökta bak i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:333 av Bo Broman (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn och modernisering av den svenska alkohollagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:435 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över alkohollagstiftningen för att möjliggöra alkoholservering på träffpunkter för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:482 av Monica Haider och Robert Olesen (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera matkravet i alkohollagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:505 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över det narkotikapolitiska målet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som förutsättningslöst får se över lagstiftningen på narkotikaområdet och föreslå nödvändiga förändringar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om att införa generisk klassificering av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:516 av Anders Alftberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa kravet på att kunna servera mat vid alkoholservering samt kravet på eget kök i anslutning till serveringsstället och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:573 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa söndagsöppet på Systembolaget och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:574 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa förbudet mot färdigblandade drinkar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:586 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa krav på kök och servering av mat för servering av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:792 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida starköl ska tillåtas säljas och konsumeras vid utvalda sektioner under vissa idrottsevenemang och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:815 av Marie-Louise Hänel Sandström och Jennie Wernäng (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att kriminalisera langning av tobak och nikotinprodukter till minderåriga och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:816 av Marie-Louise Hänel Sandström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av tobakslagen (1993:581) i fråga om rökfri skolgård i syfte att skapa en tobaks- och nikotinfri skoldag och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:827 av Catarina Deremar (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra bruket av nikotin och tobak och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:837 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget bör sänkas från 20 år till 18 år och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:839 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara tillåtet för Systembolaget att sälja alkoglass och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara tillåtet för Systembolaget att sälja kyld dryck och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:968 av Angelica Lundberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för gårdsförsäljning av alkohol i syfte att minska de administrativa och ekonomiska hindren och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:970 av Angelica Lundberg (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att successivt höja åldersgränsen för inköp av cigaretter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det straffbart, även för den som inte bedriver näringsverksamhet, att köpa ut, sälja eller ge bort cigaretter till en person yngre än den gällande åldersgränsen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1129 av Anders Karlsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regelverket vid inköp av alkoholhaltiga drycker i gårdsbutiker och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1250 av Denis Begic (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas en nationell inriktning för det förebyggande arbetet mot ungas droganvändning enligt motiveringen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1544 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se till att gårdsförsäljning av öl och vin blir verklighet oavsett producentens storlek eller begränsningar för enskilda kunder och tillkännager detta för regeringen.

*2025/26:1566 av Heléne Björklund och Anna-Caren Säterberg
(båda S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera matkravet i alkohollagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1676 av Charlotte Nordström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att låta utreda hur cateringtillstånd enligt alkohollagen kan gälla även i andra kommuner än den som ger tillståndet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1758 av Marie Nicholson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett avskaffande av Systembolagets opinionsbildande uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1955 av Marie Nicholson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda hur alkohollagens bildregel kan uppdateras och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2057 av Anne-Li Sjölund (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa kravet på matservering i samband med alkoholservering samt kravet på eget kök i anslutning till serveringsstället och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2123 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ordna det så att ett utskänkningstillstånd för en restaurangägare som gäller i en kommun eller för en restaurang också med enkelhet ska kunna gälla i andra kommuner och i andra egna restauranger som restaurangägaren etablerar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2212 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur tillståndprocessen kan underlättas så att ett godkänt utbildningstillstånd ska kunna gälla i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2383 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska volymbegränsningar vid gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort krav på obligatoriska föreläsningar om alkoholskador och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka tillåtna dryckesslag utan strikta produktionskrav och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2473 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gårdsförsäljning vad gäller tillståndprocesser, informationskrav och råvaruregler för att underlätta för producenter och besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2570 av Oliver Rosengren m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för slopat krav på matservering för att kunna beviljas stadigvarande serveringstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att tillåta take away-försäljning av alkohol och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att ge lagstöd för hemleverans av alkohol och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att införa självreglering av serveringstid och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att förenkla regleringen av serveringsytor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regelverket avseende s.k. gårdsförsäljning på sikt utan restriktioner i kvantitet och reglering kring förkovran och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett slopande av bildregeln och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2588 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen genom ägardirektiv till Systembolaget AB ska säkerställa att försäljning av plastpåsar i fysiska butiker till kunder återupptas och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2633 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningarna för att alkoholtillstånd som godkänts i en kommun även ska gälla i en annan kommun och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2636 av Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen (båda C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera alkohollagens 8 kap. 14 § så att kravet på avgränsat, överblickbart utrymme för serveringstillstånd moderniseras och möjliggör flexibla lösningar som satellitserveringar och levande torgmiljöer och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2741 av Jytte Guteland (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett förbud mot alkoholreklam på sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2742 av Jytte Guteland och Kadir Kasirga (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att tillsätta en utredning med målsättningen att införa hälsovarningar på alkoholprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2770 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på det förebyggande missbruksarbetet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förutsättningslöst utvärdera effekterna av dagens lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sjukvården bör ha det samlade ansvaret för missbruksbehandling och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av injektionsrum och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om personer ska kunna fortsätta i behandling trots fortsatt användande av droger och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2771 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekter på hälsa och samhälle i samband med legalisering av cannabis i Sveriges grannländer och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2772 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta försäljning av öl och vin i licensierade livsmedelsbutiker och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2799 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att ändra målet för den svenska narkotikapolitiken till "Ett samhälle med minskade skador av narkotika utifrån en restriktiv syn på narkotika" och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att inrätta ett nationellt kunskapscentrum för insatser mot narkotikarelaterade skador och dödsfall i syfte att minska narkotikaanvändandet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning av hur lagen om kriminalisering av eget bruk har inverkat på antalet missbrukare och brukare samt deras livskvalitet, hälsa och drogfrihet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att öka tillgången på naloxon utifrån Socialstyrelsens rapport och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag baserade på betänkandet Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62) och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda behovet av och förutsättningarna för brukarrum, och om lämpligt föreslå ett pilotprojekt som sedan utvärderas, och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att stärka tillgången till

- hälsouppllysningar för människor som brukar narkotika, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en kartläggning av vilka yrkesgrupper som är i behov av kompetenshöjning angående unga och missbruk för att sedan initiera en nationell utbildningssatsning för utpekade grupper och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att göra Maria Ungdom i Stockholm till ett nationellt kunskapscentrum om ungas beroende och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram nationella evidensbaserade metoder för barn och unga som är i riskzonen för att få ett beroende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en nationell informationsinsats genomförs om alkoholkonsumtionens inverkan på hälsan, såsom den ökade risken för cancer, och tillkännager detta för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram förslag på en långsiktig plan med åtgärder för att motverka alkoholens skadeverknningar och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ett främjandeförbud för distanshandel av alkohol, i enlighet med alkoholleveransutredningen, och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utreda införandet av restriktioner mot kommersiell förmedling av alkohol som riskerar att undergräva detaljhandelsmonopolets rättsliga ställning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram förslag på hälsotexter på alkoholprodukter och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda ett eventuellt förbud av smaksatt tobaksfritt snus på liknande premisser som förbudet av smaksatta vätskor avsedda att konsumeras genom e-cigarettor och tillkännager detta för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram lagförslag om s.k. dold försäljning av tobak utifrån förslaget i SOU 2016:14 och tillkännager detta för regeringen.
 36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag

om en rökfri generation inspirerat av exemplet från Storbritannien och tillkännager detta för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppgift att utreda hur uppsökande arbete kan bedrivas för att intensifiera arbetet med att nå spelberoende och erbjuda stöd och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2849 av Markus Wiechel (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att snarast tillåta gårdsförsäljning av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2865 av Jan Ericson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda försäljning av vin och starköl i licensierade butiker och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2908 av Joanna Lewerentz och Carl Nordblom (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna att möjliggöra försäljning av drycker med en alkoholhalt över 3,5 procent i livsmedelsbutiker och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den övre gränsen för hur hög alkoholhalt dessa drycker får innehålla och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2918 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man bör överväga om Systembolaget ska låta införa en möjlighet till frivillig spärr och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2944 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna att införa fler skademinimeringsstrategier mot narkotikarelaterade dödsfall och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2956 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att utöka tillgängligheten till läkemedelsassisterad behandling och intensifiera distributionen av naloxon och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3046 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av dold tobaksförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av krav på att kunna uppvisa id vid tobakskonsumtion och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3048 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att avskaffa Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3179 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra kommunernas och regionernas förutsättningar att nå målen i ANDTS-strategin och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör lägga fram de författningsförslag och övriga förslag som behövs utifrån vad som framkommit i den s.k. Narkotikautredningen (SOU 2023:62 Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus) och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att före mandatperiodens slut utreda om s.k. brukarrum bör inrättas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen innan den 31 december 2026 bör låta utvärdera hur de regler, föreskrifter och avgifter som lämnas åt kommuner och myndigheter att besluta om har påverkat förutsättningarna att bedriva gårdsförsäljning samt vid behov föreslå förändringar i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska göra en översyn av lagstiftningen om gårdsförsäljning i syfte att göra lagen mer frihetlig och företagervänlig genom att höja produktionsvolymstaken, minska på kravställningen vid besöksarrangemangen, ta bort kravet på att informera om alkoholens skadeverkningar samt se över andra regleringar som i dag är alltför begränsande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att genomföra en bred översyn av alkohollagen i syfte att modernisera den och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda författningsändringar som gör att alkohol kan medföras av gästen mellan olika platser med serveringstillstånd inom samma verksamhet, t.ex. mellan baren och rummet på ett hotell, och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på matservering och eget kök för att få servera alkohol och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga alkohollagstiftningen så att det framgår att det är tillåtet att förblanda drinkar på ställen med serveringstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda författningsändringar kring alkoholservering vid cateringverksamhet som innebär att ett beviljat tillstånd för catering ska vara giltigt även utanför den tillståndsgivande kommunen samt att tillstånd för catering även får gälla utomhus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tydliggöra i alkohollagstiftningen så att möjligheten till serveringstillstånd inte påverkas av om serveringsytan är inomhus eller utomhus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Systembolagets informations- och forskningsuppdrag bör flyttas till en lämplig myndighet med folkhälsokompetens och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3222 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att om möjligt se över alkohollagen i syfte att ta bort kravet på kök och servering av mat och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3331 av Camilla Brunsberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera och justera de regler som gäller för gårdsförsäljning av alkoholdrycker så att de blir mer ändamålsenliga och mindre byråkratiskt betungande, med särskild hänsyn till småskaliga tillverkare och landsbygdens besöksnäring, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S):

89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om problemspelande och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3505 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjlighet till självinläggningsavgiftning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beroendevården bör nivåstruktureras för att bättre möta olika behov och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgången till Naloxon måste säkerställas i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra tillbaka målet för ANDT-politiken så att minskat tobaksbruk fortsatt är ett tydligt mål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett främjandeförbud mot distanshandel av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på mat vid alkoholservering och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

153. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påbörja arbetet med en ny ANDTS-strategi för perioden efter 2025 och tillkännager detta för regeringen.
154. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i nästa ANDTS-strategi införa ett nationellt mål för dödlighet kopplat till missbruk och tillkännager detta för regeringen.
155. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslaget från utredning SOU 2024:3 om ett förbud mot kommersiellt främjande av detaljhandel med och privatinförsel av alkoholdrycker och tillkännager detta för regeringen.
156. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett rökfritt Sverige och tillkännager detta för regeringen.
157. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla minst 20 portioner och tillkännager detta för regeringen.

158. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en högsta tillåtna nikotinhalt om 12 milligram per gram i portionsförpackade tobaksfria nikotinprodukter och tillkännager detta för regeringen.
159. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett långningsförbud för tobaksvaror, e-cigarett, påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter och tillkännager detta för regeringen.
160. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av förutsättningarna för att förbjuda smaktillsatser i vitt snus och tillkännager detta för regeringen.
161. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det långsiktiga målet för den svenska narkotikapolitiken bör ligga fast och tillkännager detta för regeringen.
162. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda för- och nackdelar med brukarum och s.k. drug checking och tillkännager detta för regeringen.
163. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att noga följa utvecklingen i Tyskland vad gäller bruket av narkotika, ökad drogтуризм och ökad import och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3703 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rökning på uteserveringar samt styckförsäljning av cigaretter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3704 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en moderniserad alkoholpolitik och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3790 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att avskaffa Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
12. Motioner som bereds förenklat		
2025/26:165	Eric Palmqvist och Ann-Christine Frohm (båda SD)	
2025/26:224	Björn Tidland (SD)	
2025/26:333	Bo Broman (SD)	
2025/26:482	Monica Haider och Robert Olesen (båda S)	
2025/26:516	Anders Alftberg (SD)	
2025/26:573	Erik Hellsborn (SD)	
2025/26:574	Erik Hellsborn (SD)	
2025/26:586	Erik Hellsborn (SD)	
2025/26:792	Dennis Dioukarev m.fl. (SD)	
2025/26:816	Marie-Louise Hänel Sandström (M)	
2025/26:827	Catarina Deremar (C)	
2025/26:837	Niels Paarup-Petersen (C)	
2025/26:839	Niels Paarup-Petersen (C)	1 och 2
2025/26:970	Angelica Lundberg (SD)	1
2025/26:1566	Heléne Björklund och Anna-Caren Sätherberg (båda S)	
2025/26:1676	Charlotte Nordström (M)	
2025/26:1758	Marie Nicholson (M)	
2025/26:1955	Marie Nicholson m.fl. (M)	
2025/26:2057	Anne-Li Sjölund (C)	
2025/26:2123	Sten Bergheden (M)	
2025/26:2212	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2025/26:2570	Oliver Rosengren m.fl. (M)	1–5 och 7
2025/26:2588	Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD)	
2025/26:2633	Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C)	
2025/26:2741	Jytte Guteland (S)	
2025/26:2742	Jytte Guteland och Kadir Kasirga (båda S)	
2025/26:2770	Niels Paarup-Petersen (C)	1, 2, 4 och 7
2025/26:2771	Niels Paarup-Petersen (C)	1

2025/26:2772	Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)	
2025/26:2799	Karin Rågsjö m.fl. (V)	7, 10, 17, 21, 25, 29–33, 35, 36 och 39
2025/26:2849	Markus Wiechel (SD)	8
2025/26:2865	Jan Ericson m.fl. (M)	
2025/26:2956	Marléne Lund Kopparklint (M)	
2025/26:3046	Markus Wiechel (SD)	1 och 2
2025/26:3048	Markus Wiechel m.fl. (SD)	
2025/26:3179	Christofer Bergenblock m.fl. (C)	48, 55–59 och 61
2025/26:3222	Sten Bergheden (M)	
2025/26:3459	Björn Wiechel m.fl. (S)	89
2025/26:3505	Nils Seye Larsen m.fl. (MP)	5 och 10
2025/26:3561	Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C)	10
2025/26:3645	Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)	153–156 och 163
2025/26:3703	Joar Forssell (L)	
2025/26:3704	Joar Forssell (L)	
2025/26:3790	Sten Bergheden (M)	
